

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 29 februari 1936 kl. 10 f. m.

Utlåtande angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärenden gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Till jordbruksutskottet hava hänvisats de i statsverkspropositionen under avdelning utgifter för kapitalökning gjorda framställningar, som röra jordbruksärenden.

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande med anledning av de i samma avdelning av statsverkspropositionen framställda förslag.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Statens allmänna fastighetsfond.

1:o) **Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovningsanstalter.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 1 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

2:o) **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** Under punkt 2 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till byggnadsarbeten vid skogshögskolan för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 14,700 kronor.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses anslagsanvisning för vissa inrednings- och omändringsarbeten i högskolebyggnaden. Av förenämnda belopp avses 2,580 kronor för inredningsarbeten i biblioteket samt 12,000 kronor för modernisering av vissa ekonomilokaler. Summan av sistnämnda båda belopp, 14,580 kronor, har med hänsyn till kostnaderna för utrymning av biblioteket under pågående arbete utjämnats till 14,700 kronor.

Anslagsbeloppet avses skola anvisas såsom kapitalökning till statens allmänna fastighetsfond.

Utskottet. Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må till byggnadsarbeten vid skogshögskolan för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 14,700 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

Statens utlåningsfonder.

3:o) **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrras.** Gällande bestämmelser för lån från fonden återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217).

Utlåningsbeloppen från fonden ävensom storleken av de anslag, vilka för samma budgetår anvisats för kapitalökning å fonden, framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Högsta med- givna utlå- ningsbelopp Kronor	För kapital- bildning an- visat anslag Kronor
1931/1932	200,000	200,000
1932/1933	190,000	150,000
1933/1934	160,000	100,000
1934/1935	160,000	85,000
1935/1936	175,000	65,000.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 3 innefattar förslag, att högsta medgivna utlåningsbeloppet från fonden för nästkommande budgetår bestämes till oförändrat belopp om 175,000 kronor. Någon ytterligare anslagsanvisning skulle icke erfordras.

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer sålunda,

att riksdagen må medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1936/1937 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrras bevilja lån intill ett belopp av 175,000 kronor.

4:o) **Gödselvårdslånefonden.** Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av gödselvårdslånefonden. Gällande bestämmelser för lånerörelsen äro intagna i kungörelsen den 11 juni 1918 (nr 576) med däri genom kungörelserna nr 186/1925, 241/1927 och 132/1931 gjorda ändringar. Statslån från fonden tilldelas hushållningssällskap för att därav utlämna lån för utförande av

ändamålsenliga gödselstäder samt sådana anordningar inom vederbörande djurstallar, som betingas av en rationell gödselvård (gödselvårdslån).

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 4 innefattar hemställan om anvisande såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1936/1937 av ett reservationsanslag av 350,000 kronor, avsett att jämte under budgetåret inflytande amorteringar, beräknade till i runt tal 150,000 kronor, täcka lånebehovet under samma budgetår.

Biträdande Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalökning för gödselvårdslånefonden anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 350,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

5:o) **Statens kalkbrukslånefond.** Statens kalkbrukslånefond inrättades enligt beslut av 1932 års riksdag (prop. nr 201; R. skr. nr 381). Bestämmelser för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 14 oktober 1932 (nr 272), däri ändring vidtagits genom kungörelsen nr 410/1934. Såsom kapital för fonden har för budgetåret 1932/1933 anvisats ett reservationsanslag av 400.000 kronor.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 5 innebär, att — då ifrågavarande år 1932 beviljade reservationsanslag, i den mån det icke tagits i anspråk under budgetåret 1935/1936, vid utgången av samma budgetår överföres till kassafonden — såsom kapitalökning till statens kalkbrukslånefond skulle för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Då utskottet icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalökning för statens kalkbrukslånefond anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

6:o) **Statens sekundärlånefond för jordbrukare.** Under punkt 6 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för statens sekundärlånefond för jordbrukare anvisa för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 69 av herr *Brännström* i Burträsk, vari — såvitt nu är i fråga — hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i kungl. kungörelsen angående statens sekundärlånefond för jordbrukare av den 7 juni 1935 att i slutet av § 17 orden »med tillägg av en halv procent» skall utgå, och att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att genom särskilt anslag efter vissa normerande grunder låneförmedlare lämnas ersättning för handhavande av denna lånerörelse;

2) II: 488 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t framlägger förslag om sådan ändring av bestämmelserna för lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare, att lån även må kunna utlämnas mot in-tecknings-säkerhet i växande skog.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Vid 1935 års riksdag (prop. nr 187; R. skr. nr 244) beslöts inrättande av statens sekundärlånefond för jordbrukare. Såsom kapital för fonden anvisades för budgetåret 1935/1936 ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor. Beloppet utgår helt av lånemedel.

Bestämmelser rörande utlåningen från fonden äro meddelade i kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 276) angående statens sekundärlånefond för jordbrukare. Fonden, som förvaltas av riksgäldskontoret, har till ändamål att på vissa villkor lämna lån mot säkerhet av in-teckning i jordegendom. Lånerörelsen handhaves för statens räkning av en nämnd — lånenämnden för sekundär jordbrukskredit — å fem personer. Under nämndens ledning och tillsyn besörjes utlåningen från fonden och vården av de utlämnade lånen av låneförmedlare. Såsom låneförmedlare äger nämnden anlita hypoteksföreningar och centralkassor för jordbrukskredit samt de ytterligare kreditinrättningar, som Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma. Utlämnade lån förräntas efter fast vid lånets beviljande bestämd räntefot. Denna fastställes av Kungl. Maj:t och må icke understiga medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av en halv procent (17 §). Lån må meddelas till högst 75 procent av vederbörande jordegendoms belåningsvärde, i vilket värde ej må inräknas värdet å växande skog. Till minst det belopp, till vilket lån beviljas, skall finnas säkerhet av in-teckning eller in-teckningar liggande inom tre fjärdedelar av egendomens belåningsvärde.

Genom beslut den 4 oktober 1935 har Kungl. Maj:t fastställt räntefoten för lån, som under budgetåret 1935/1936 beviljas ur förevarande fond, till 3.85 procent.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar hemställan om anvisande såsom

kapitalökning till fonden för budgetåret 1936/1937 av ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor, vilket belopp skulle utgå av lånemedel.

Motionen II: 69 avser — såvitt densamma torde böra behandlas i detta sammanhang — *dels* att räntan å lån från fonden skulle fastställas till medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, utan tillägg av nu bestämda en halv procent, *dels ock* att förvaltningskostnaderna för rörelsen skulle täckas genom särskilda anslag.

Motionen II: 488 avser, att riksdagen ville begära utredning om sådan ändring i bestämmelserna angående statens sekundärlånefond för jordbrukare, att i belåningsvärdet å jordegendomen även må inräknas värdet å växande skog.

Inom utskottet har ifrågasatts, huruvida så stort belopp som av Kungl. Maj:t äskade 20,000,000 kronor under nästa budgetår skulle erfordras för ifrågavarande ändamål. Enär någon egentlig erfarenhet icke vunnits av låneverksamheten, lärer det emellertid för närvarande vara uteslutet att avgöra, om de för löpande budgetår till ändamålet anvisade 20,000,000 kronor komma att före den 1 juli 1936 vara förbrukade. Först efter ytterligare ett år torde sådan erfarenhet ha vunnits av verksamheten, att anslaget kan bestämmas med hänsyn jämväl till denna. Anslaget för nästa budgetår torde på grund härav knappast kunna beräknas efter andra grunder än vid föregående års riksdag. Enligt för verksamheten antagna grunder torde medel böra finnas tillgängliga till samtliga behöriga låneansökningar. Under beaktande jämväl härav synes försiktigheten kräva att för ändamålet icke anvisa lägre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit. En å anslaget till äventyrs uppkommen besparing lärer icke medföra andra konsekvenser än motsvarande reducering å anslag för kommande budgetår. Med hänsyn till nu anförda synpunkter biträder utskottet Kungl. Maj:ts framställning.

Utskottet.

Beträffande härefter motionen II: 69 vill utskottet erinra, att villkoren för ifrågavarande lån fastställdes av 1935 års riksdag. Vid sådant förhållande och då, såsom nämnts, någon nämnvärd erfarenhet av statens verksamhet å detta område ännu icke vunnits, torde en ändring i dessa villkor icke nu lämpligen böra övervägas. Räntan å lån, som under budgetåret 1935/1936 beviljas ur fonden, är fastställd till 3.85 procent. Då medelräntan för statens upplåning mot obligationer under innevarande år ytterligare sjunkit, torde i varje fall icke vara uteslutet, att räntan å lån, som under nästa budgetår utlämnas från fonden, kan fastställas lägre än till 3.85 procent. Av nu anförda skäl kan utskottet icke biträda motionen II: 69.

Vidkommande slutligen i motionen II: 488 framlagda skrivelseförslag — rörande utredning om sådan ändring i bestämmelserna för ifrågavarande verksamhet, att i belåningsvärdet å jordegendomen även må inräknas värdet å växande skog — vill utskottet erinra, att verksamheten utretts av den 22 december 1933 tillkallade utredningsmän, som antagit beteckningen jordbrukskreditutredningen.* Dessa utredningsmän hava i ett den 8 oktober

1934 avgivet betänkande med förslag till förordning angående statens lånefond för sekundärlån mot inteckning i jordegendom m. m. (st. off. utr. 1934: 37) jämväl utrett den fråga, som avses i motionen II: 488. Utredningens majoritet avstyrkte, att värdet å växande skog skulle få inräknas i det belåningsvärde, som skulle läggas till grund för förevarande lån, medan en minoritet inom utredningen hävdade, att hänsyn jämväl borde få tagas till skogsvärdet. I det av Kungl. Maj:t till föregående års riksdag framlagda förslaget rörande ifrågasatt verksamhet (prop. nr 187) följde Kungl. Maj:t utredningens ståndpunkt. I två inom riksdagen väckta motioner (I: 294 och II: 522) påyrkades emellertid, att även värdet å växande skog skulle få medräknas i belåningsvärdet. Utskottet, som biträdde Kungl. Maj:ts framställning, erinrade i sitt utlåtande (nr 71) i anledning av nämnda proposition, att en sådan belåningsform, som föreslagits i motionerna, med nödvändighet krävde särskilda föreskrifter, varigenom låntagaren underkastades en långt gående begränsning i rätten att avverka skog på fastigheten. Vidare framhöll utskottet, att den genom lagen den 6 juni 1930 om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet införda möjligheten att erhålla hypotekslån mot säkerhet i växande skog endast i mycket ringa omfattning utnyttjats. Riksdagen beslöt sedermera i enlighet med utskottets hemställan. Med hänsyn till de skäl, utskottet föregående år andragit mot ifrågasatt skogsbelåning, anser sig utskottet böra avstyrka bifall till motionen II: 488.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag såsom kapitalökning för statens sekundärlånefond för jordbrukare anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 20,000,000 kronor;
- 2) att motionen II: 69 — såvitt densamma nu behandlats — icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;
- 3) att motionen II: 488 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

7:o) **Egnahemslånefonden.** Under punkt 7 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1937 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna; *dels* såsom kapitalökning* för egnahemslånefonden

anvisa för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 2,300,000 kronor; dels ock medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer under budgetåret 1936/1937 uppskov till ett sammanlagt belopp av 300,000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från egnahemslånefonden.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 38 av herr *Heiding m. fl.* likalydande med II: 104 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, vari hemställts, att räntan å jordbruksegnahemslån sättes till 3.6 % och för bostadsegnahemslån till 4 % att gälla å hela lånebeloppet;

2) II: 190 av herr *Hansson* i Rubbestad, vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att räntan å egnahemslån för jordbruksändamål måtte fastställas till 2 $\frac{1}{2}$ procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Gällande bestämmelser för lån från egnahemslånefonden äro intagna i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 169/1933 och 124/1934, samt i kungörelsen nämnda dag (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 249/1932 och 170/1933. (Jfr ock kungörelserna nr 173/1933 och 126/1934 ävensom kungörelsen nr 219/1928, ändrad genom kungörelserna nr 178/1929 och 125/1934.)

Låneverksamheten bedrivs sålunda, att låneförmedlare (hushållningssällskap, kommuner samt vissa aktiebolag och ekonomiska föreningar) ur fonden erhålla lån (egnahemsstatslån) att av dem användas för utlämnande av egnahemslån till enskilda. Egnahemsstatslånen kunna användas för utlämnande av egnahemslån för förvärv av antingen jordbrukslägenhet (jordbrukslån) eller ock bostadslägenhet (bostadslån). Med avseende å återbetalningen delas statslånen i en amorteringsdel och en stående del, vilken sistnämnda del i regel icke kan av staten uppsägas, förrän amorteringsdelen tillfullo guldits. Skyldigheten att verkställa amortering å lånen inträder först vissa år efter lånens utlämnande. Låneförmedlarna ansvara gentemot staten för lånens förräntning och återbetalning. Egnahemslåntagares skyldigheter gentemot låneförmedlare äro av samma innebörd som låneförmedlares gentemot staten.

Beträffande egnahemslåneräntans storlek och lånens återbetalning gälla olika regler för 1905—1919 års lån, å ena, samt senare lån, å andra sidan. Lån, som beviljats för år 1919 eller tidigare, förräntas och återbetalas sålunda:

Räntan utgör 3.6 procent. Lånet delas i två lika delar, en amorteringsdel och en stående del. Återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet från statskontoret utbeholdits, och fullgöres å lån för jordbruks-

lägenheter med en annuitet av 6 procent och å lån för bostadslägenheter med en annuitet av 7 procent. Lånets stående del skall vara återbetald inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras.

För 1920 och senare års lån fastställdes vid 1934 års riksdag följande — beträffande 1920—1934 års lån dock endast efter frivillig övergång tillämpliga — grunder för förräntning och återbetalning:

Lånet delas i en amorteringsdel, utgörande $\frac{2}{5}$ av utbekommet lånebelopp, och en stående del, utgörande $\frac{3}{5}$ av samma belopp. Å amorteringsdelen erlägges, intill dess densamma blivit till fullo gulden, vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, en annuitet av fem och sex tiondels procent, och vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, en annuitet av sex och en halv procent. Därvid räknas såsom ränta i förra fallet tre och sex tiondels procent och i senare fallet fyra procent, allt å oguldet kapitalbelopp av amorteringsdelen. Amorteringsskyldigheten inträder, då fråga är om statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, med sjätte året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats, samt, då fråga är om statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, med fjärde året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats. Intill dess kapitalavbetalningen börjar, erlägges å statslånet hela belopp endast ränta efter tre och sex tiondels procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, och efter fyra procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter. Därefter erlägges, jämte annuiteten å amorteringsdelen, ränta å statslånets stående del, intill dess jämväl denna lånedel till fullo inbetalts, efter fyra procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, och efter fyra och en halv procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter.

Årsutlåningen från fonden har för ett vart av kalenderåren 1929—1936 bestämts till 20,000,000 kronor, varav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter. Beträffande fördelningen de båda ändamålen emellan har vid bestämmande av utlåningsbeloppet för åren 1932—1936 medgivits, att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, större andel av årsutlåningsbeloppet än den nyss angivna finge tagas i anspråk för bostadsändamål, i den mån så kunde ske utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål. Såsom kapitalökning till egnahemslånefonden för budgetåret 1935/1936, avseende utlåningen under 1936, anvisade riksdagen 7,700,000 kronor.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar förslag dels att årsutlåningen från fonden skulle för 1937 fastställas till samma belopp som för ett vart av kalenderåren 1929—1936, dels att för möjliggörande härav fonden skulle tillföras ett kapitalökningsanslag av 2,300,000 kronor, dels ock att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer, uppskov med ränta och amortering å lån från fonden skulle under budgetåret 1936/1937 kunna medgivas till ett sammanlagt belopp av 300,000 kronor mot för ett vart av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 2,000,000 kronor samt för budgetåret 1935/1936 1,000,000 kronor.

Departementschefen har beträffande förslaget i sistnämnda avseende huvudsakligen anfört följande:

Beträffande den under de tre senaste åren tillämpade uppskovsanordningen är denna, som jag redan förra året vid anmälan av frågan om kapitalökning m. m. för egnahemslånefonden framhöll, av tillfällig karaktär. Emellertid vill jag ej motsätta mig att möjlighet till uppskov i viss utsträckning beredes även under nästa budgetår. Uppskov bör sålunda intill ett sammanlagt belopp av 300,000 kronor kunna beviljas i fråga om erläggande av ränta och amortering för 1936 ävensom restantier till belopp motsvarande, jämte tidigare erhållet uppskovsbelopp, högst 12 procent av det ursprungliga lånebeloppet.

Motionerna I: 38 och II: 104 avse, att räntan å statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, bestämdes till 3.6 procent, samt att räntan å statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, fastställdes till 4 procent.

Motionen II: 190 avser, att räntan å statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, bestämdes till $2\frac{1}{2}$ procent.

Utskottet vill erinra, att nu gällande räntesats å förevarande lån fastställts så sent som 1934. Under 1935 års riksdag föreslogs i då väckta motioner (I: 195—218 och II: 356—379) en sänkning av räntan å lån från sammanlagt 24 olika utlåningsfonder — däribland egnahemslånefonden — till 3.5 procent. I anledning härav framhöll utskottet i utlåtande (nr 49), att den effektiva medelräntan för statens upplåning, som för budgetåret 1933/1934 utgjorde 4.42 procent, icke kunde beräknas för nästa budgetår sjunka med mer än omkring en tiondels procent. Utskottet anmärkte vidare, att vid bifall till de vid 1935 års riksdag väckta motionerna I: 195—218 och II: 356—379 torde bliva nödvändigt dels att vid nya kapitalinvesteringar i fonderna anvisa en större del därav än för närvarande av skattemedel, dels ock att med skattemedel ersätta en del av det hittills i fonderna investerade låne-medelskapitalet, eller 24,988,264 kronor 24 öre. Riksdagen lämnade motionerna utan bifall. Då frågan om räntan å lån från egnahemslånefonden torde komma att upptagas till behandling i samband med pågående utredning rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala jordområdet sammanhängande frågor (1936 års egnahemsutredning), kan utskottet icke biträda motionerna.

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts framställning har utskottet intet att erinra.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1937 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för

Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

2) såsom kapitalökning för egnahemslånefonden anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 2,300,000 kronor;

3) medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer under budgetåret 1936/1937 uppskov till ett sammanlagt belopp av 300,000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från egnahemslånefonden;

II) att motionerna I: 38 och II: 104 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III) att motionen II: 190 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

8:o) **Jordförmedlingsfonden.** Vid 1907 års riksdag inrättades jordförmedlingsfonden. De närmare bestämmelser, vilka reglera utlåningen från fonden, återfinnas dels i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 169/1933 och 124/1934, dels i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 178/1929 och 125/1934, dels ock i kungörelsen den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet, ändrad genom kungörelsen nr 234/1934. Den statsunderstödda arbetarsmåbruksverksamheten, som förut begränsats till Norrland och vissa delar av Dalarna och Värmland, har genom kungörelsen nr 234/1934 utsträckts att omfatta rikets samtliga landskommuner.

Jämlikt kungörelsen nr 217/1928 må statslån från jordförmedlingsfonden utlämnas *dels* såsom jordanskaffningslån åt hushållningssällskap för användande, under vissa villkor, till inköp av viss fastighet, lämplig att helt eller delvis användas för bildande av egna hem, huvudsakligen för jordbruksändamål, samt till bestridande av de för fastighetens exploatering i dylikt syfte förenade kostnader, *dels ock* såsom förlagslån åt i samma kungörelse omförmälda låneförmedlande aktiebolag och föreningar för användande såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastighet av nys nämnd art. Enligt kungörelsen nr 331/1933 äger Kungl. Maj:t jämväl tilldela kommun förlagslån till främjande av sådan jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamhet, som omförmäles i kungörelsen.

Vad beträffar storleken av de belopp, som under 1936 få användas för de nyssnämnda båda lånetyperna, må erinras, att 1935 års riksdag medgav, dels att statens egnahemsstyrelse finge av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning till jordanskaffningslån disponera under 1936 tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestode i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år överstege 1,500,000 kronor, dels ock att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisades såsom jordanskaffningslån, finge av Kungl. Maj:t under 1936 användas för utlämnande av förlagslån åt kommuner, aktiebolag och föreningar.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 8 avser, att ett motsvarande medgivande, som på sätt ovan nämnts lämnats Kungl. Maj:t för 1936, skall lämnas jämväl beträffande 1937. Någon kapitalökning till fonden för nästa budgetår har icke ansetts erforderlig.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning och hemställer sålunda,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva,

1) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1937 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor;

2) att den del av jordförmedlingsfondens för ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1937 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt kommuner, aktiebolag och föreningar.

9:o) **Arrendeegnahemsfonden.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 9 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

10:o) **Arrendelånefonden.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 10 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

11:o) **Arbetarsmåbrukslånefonden.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 181; R. skr. nr 280) beslöts inrättande av arbetarsmåbrukslånefonden, från vilken fond lån skulle utlämnas i ändamål att giva skogsarbetare eller därmed lik-

ställd arbetare tillfälle att förvärva mindre lägenhet, ägnad att bereda innehavaren utkomst genom jordbruk, drivet vid sidan av annan verksamhet. Verksamhetens tillämpningsområde begränsades till Norrland samt norra delarna av Dalarna och Värmland med möjlighet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall utsträcka verksamheten till andra delar av riket. I anslutning till riksdagens beslut utfärdades kungörelse den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet. Sedan genom beslut av 1934 års riksdag låneverksamheten utsträckts att omfatta hela landet, har härav föranledd ändring i sagda kungörelse verkställts genom kungörelse den 7 juni 1934 (nr 234).

Såsom kapital för arbetarsmåbrukslånefonden anvisade 1933 års riksdag för budgetåret 1933/1934 under rubriken fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor. Å tilläggsstat till riksstaten för samma budgetår anvisade 1934 års riksdag såsom kapitalökning för fonden ytterligare ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. För vardera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 har vidare såsom kapitalökning för fonden uppförts ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Anslagsanvisningen har skett för budgetåret 1934/1935 fortfarande såsom förslag till statsverket men för budgetåret 1935/1936 under rubriken statens utlåningsfonder. Utlåningen från fonden är för kalenderåret 1936 bestämd till högst 10,000,000 kronor.

Statens egnahemsstyrelse har i skrivelse den 7 november 1935 hemställt, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för möjliggörande att vissa av 1933 och 1934 års arbetarsmåbrukslån kunde höjas till belopp, som styrelsen i varje särskilt fall funne skäl godtaga. Efter att hava erinrat, att arbetarsmåbrukslån enligt bestämmelserna i 10 § första stycket kungörelsen den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet kunde utgå högst med belopp, motsvarande kostnaderna för förvärv och färdigställande av den lägenhet, lånet avser, dock ej med högre belopp än 6,000 kronor, har styrelsen anfört bland annat följande.

En utökning av förekommande arbetarsmåbrukslån torde kunna vidtagas genom att lånenämnderna medgäves att höja de ursprungliga lånen till belopp, som numera visat sig erforderliga inom gränsen av 6,000 kronor. För låntagarna innebure ett dylikt medgivande, att de ägde lyfta såsom inestående å lånen de belopp, varmed lånen sålunda blivit höjda. De höjda lånen skulle i sin helhet med avseende på återbetalning och förräntning tillhöra 1933 respektive 1934 års lån. Vad lånebehandlingarna beträffade torde nya lånekontrakt böra upprättas. Lånesäkerheterna torde förstärkas genom nya inteckningar motsvarande höjningarna, om icke redan lämnade inteckningar omfattade så stora belopp, att ytterligare inteckningsåtgärder vore obehövlige för att täcka de slutligen fastställda beloppen. Lånens definitiva uppdelning på stående delar och amorteringsdelar torde ske liksom eljest, då arbetarsmåbruken blivit färdigställda, dock senast före amorteringstidens inträde. Påpekas finge, att amorteringen för de äldsta lånen, d. v. s. 1933 års lån, inträdde först med år 1939. Hade redan en preliminär uppdelning skett, torde denna utan olägenhet kunna jämkas.

En anordning, som den nu förordade förutsatte emellertid vidare, att låne-medel ställdes till förfogande. Detta kunde ske genom särskild anvisning av

riksdagen. Måhända kunde medelsbehovet tillgodoses genom att viss del av det för år 1936 till 10,000,000 kronor fastställda utlåningsbeloppet från arbetarsmåbrukslånefonden toges i anspråk efter riksdagens hörande. Medelsbehovet för 1936 års utlåning syntes, enligt vad föreliggande ansökningar om arbetarsmåbruksstatslån gäve vid handen, icke bliva större än att utlåningsbeloppets beskärning med det nu erforderliga beloppet, avrundat till högst 200,000 kronor, kunde tillåtas utan att inverka störande på arbetarsmåbrukslånerörelsens utveckling. Angivna beloppet, 200,000 kronor, skulle följaktligen tillföras och uppdelas på 1933 och 1934 års utlåningsbelopp från arbetarsmåbrukslånefonden samt återbetalas och förräntas i överensstämmelse därmed, d. v. s. något tidigare än eljest.

Om detta förslag vunne gillande, torde kommunerna hava att i vanlig ordning besluta om upptagande av de ytterligare arbetarsmåbruksstatslån, som erfordrades för ifrågasatta höjning av redan beviljade 1933 och 1934 års arbetarsmåbrukslån. Därvid torde fördelningen på nämnda båda årgångar angivas. Till underlättning för kommunerna torde det ankomma på egnahemsstyrelsen att tillhandahålla ansökningsformulär och meddela de föreskrifter, som kunde finnas erforderliga. Kungl. Maj:ts beslut i ärendet torde angiva viss tidpunkt, före vilken kommunernas statslåneansökningar borde vara inlämnade till egnahemsstyrelsen.

Efter anmälan, att statskontoret i infordrat yttrande över egnahemsstyrelsens framställning föreslagit, att bestämmelse, förutom i de av styrelsen föreslagna hänseenden, jämväl meddelades därom, att ifrågavarande lånebelopp skulle vara hos statskontoret lyftade senast den 31 december 1936, har *departementschefen* i ärendet anfört:

»Lika med egnahemsstyrelsen finner jag angeläget, att åtgärder vidtagas för avhjälpan av de olägenheter, som i vissa fall kommit att uppstå därigenom att arbetarsmåbrukslån beviljats till lägre belopp än som erfordrats, för att låntagaren skulle bliva i stånd att utan annan skuldsättning försätta lägenheten i fullt färdigt skick. Den av styrelsen föreslagna anordningen enligt vilken förhöjning av det ursprungliga lånebeloppet skulle i dylika fall kunna medgivas inom den stadgade maximigränsen 6,000 kronor synes lämplig. Jag tillstyrker i överensstämmelse med statskontorets hemställan, att framställning göres hos riksdagen att för ändamålet må användas högst 200,000 kronor av det belopp å 10,000,000 kronor, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må av Kungl. Maj:t beviljas för år 1936. Närmare bestämmelser i ämnet torde i sinom tid få meddelas av Kungl. Maj:t i anslutning till egnahemsstyrelsens av statskontoret biträdda förslag.

Vad angår utlåningen från arbetarsmåbrukslånefonden för år 1937 torde densamma på sätt egnahemsstyrelsen föreslagit böra bestämmas till högst 12,000,000 kronor. Såsom kapitalökning till fonden skulle enligt de beräkningar, statskontoret med ledning av egnahemsstyrelsens uppgifter verkställt, erfordras 4,400,000 kronor. Beloppet föranleder ej någon erinran från min sida.

Beträffande frågan om finansieringen av kapitalökningen till arbetarsmåbrukslånefonden anförde jag i samband med äskande om anslag för dylikt ändamål för innevarande budgetår, att ehuru enligt vedertagna principer

för finansiering av kapitalökning för statens utlåningsfonder arbetarsmåbrukslånefondens kapital borde vara sammansatt av såväl lånemedel som skattemedel, det likväl, med hänsyn till att tidigare för sistnämnda fond anvisade kapitalökningsanslag i sin helhet utgått av lånemedel, syntes lämpligt att kapitalökningen för budgetåret 1935/1936 helt täcktes av andra statsinkomster. Ur enahanda synpunkter torde även kapitalökningen för nästkommande budgetår lämpligen böra i sin helhet täckas av andra statsinkomster än lånemedel. Chefen för finansdepartementet gör i annat sammanhang hemställa härom.»

Utskottet.

Biträdande Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) medgiva, att av det belopp å 10,000,000 kronor, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må för år 1936 av Kungl. Maj:t beviljas, högst 200,000 kronor må användas för möjliggörande av förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån;

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1937 bevilja statslån från arbetarsmåbrukslånefonden intill ett belopp av 12,000,000 kronor;

3) såsom kapitalökning för arbetarsmåbrukslånefonden anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 4,400,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

12:o) **Statens avdikningslånefond.** Statens avdikningslånefond är avsedd för utlämnande av lån till utförande av sådana torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- eller betesvall. Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 258) med däri genom kungörelserna nr 166/1929 och 300/1933 gjorda ändringar.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån ur fonden fått för år högst beviljas, uppgått till för ett vart av budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 3,000,000 kronor, för budgetåret 1932/1933 2,900,000 kronor, för vartdera av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 5,000,000 kronor samt för budgetåret 1935/1936 3,800,000 kronor.

Utöver till fonden inflytande kapitalinbetalningar har fonden under nämnda budgetår tillförts följande anslag för kapitalökning:

för budgetåret	1930/1931	2,000,000	
»	»	1931/1932	2,000,000
»	»	1932/1933	1,300,000
»	»	1933/1934	4,000,000
»	»	1934/1935	3,000,000
»	»	1935/1936	2,000,000.

I detta sammanhang må erinras att efter beslut av riksdagen under senare år i vissa fall beviljats anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond. Med bifall till därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 113 framställt förslag medgav 1933 års riksdag (skr. nr 122), att Kungl. Maj:t finge för beredande av erforderligt rådrum åt intressenterna i ett i trångmål varande torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande omständigheter rörande varje särskilt företag under tiden till och med den 30 juni 1934 medgiva dylikt anstånd. Genom beslut av 1934 års riksdag (prop. nr 25; R. skr. nr 61) förlängdes bemyndigandet för en tid av ett år. Vid 1935 års riksdag (prop. nr 35; R. skr. nr 167) förlängdes bemyndigandet ytterligare för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936, därvid dess avfattning sålunda jämkades, att det skulle avse rätt för Kungl. Maj:t att medgiva anstånd, varom här är fråga, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter. Kungörelse i ämnet har av Kungl. Maj:t utfärdats den 26 april 1935 (nr 128).

Departementschefen har i ärendet anförde:

»Jag har ej något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag, att lån från avdikningslånefonden må under budgetåret 1936/1937 beviljas intill ett belopp av 3,000,000 kronor. Med hänsyn till vad statskontoret anförde torde en utlåning av denna storlek ej föranleda, att nytt kapital behöver tillföras fonden.

Lika med lantbruksstyrelsen finner jag skäl tala för att sådana anordningar träffas, att uppskov med erläggande av annuiteter å lån för torrlägningsföretag må kunna enligt samma grunder som de för närvarande tillämpade beviljas jämväl efter utgången av det nu gällande bemyndigandets giltighetstid. Nytt bemyndigande för Kungl. Maj:t torde sålunda böra utverkas för tiden till och med den 30 juni 1937.»

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva,

1) att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1936/1937 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhoppa högst 3,000,000 kronor;

2) att Kungl. Maj:t må, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrlägningsföre-

tag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter, under tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

13:o) **Täckdikningslånefonden.** Vid 1913 års riksdag beslöts inrättande av täckdikningslånefonden. Nu gällande villkor för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) med däri genom kungörelserna nr 358/1921, 239/1922, 84/1930 och 306/1933 gjorda ändringar. Genom kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 375) hava vidare meddelats bestämmelser om viss amorteringsfrihet beträffande lån från täckdikningslånefonden. Den genom kungörelsen nr 306/1933 gjorda ändringen i villkoren för lån från täckdikningslånefonden, vilken ändring tillkommit i enlighet med beslut vid 1933 års riksdag (R. skr. nr 236), innefattar i huvudsak, att tiden för sådant låns innehavande räntefritt och utan amortering utsträcks från två till tre år samt att amorteringstiden förlängts från sju till tolv år.

Vidare har riksdagen (R. skr. nr 356/1933) till bidrag till täckdikningar för budgetåret 1933/1934 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. För ett vart av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 hava ytterligare till sådant bidrag anvisats 1,500,000 kronor. I kungörelse den 30 juni 1933 (nr 434) har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser i ämnet.

Jämlikt beslut av 1920 års riksdag (R. skr. nr 346) får ur ifrågavarande fond beviljas lån intill ett belopp av 2,000,000 kronor årligen. Riksdagen har senast för budgetåret 1935/1936 anvisat ett anslag av 980,000 kronor såsom kapitalökning för fonden.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 13 innefattar hemställan, att förtillgodoseende av ett lånebehov för 1936 av oförändrat 2,000,000 kronor fonden skulle tillföras ett kapitalökningsanslag för nästa budgetår av 700,000 kronor.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må såsom kapitalökning för täckdikningslånefonden anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 700,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

14:o) **Kommunskogslånefonden.** Enligt beslut av 1930 års riksdag inrättades en statens lånefond för underlättande av kommuners förvärv av skogsmark i vissa fall, kommunskogslånefonden (prop. nr 267; R. skr. nr

325). Bestämmelser för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 272). Såsom kapital för fonden har för budgetåret 1930/1931 anvisats ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Detta belopp har — då någon låneansökan som kunnat bifallas icke inkommit — jämligt bestämmelserna i kungörelsen den 14 juni 1928 (nr 209) med vissa bestämmelser angående äldre reservationsanslag med utgången av budgetåret 1933/1934 såsom behållning å anslaget omförts till inkomsttitel för i anspråk tagna reservationer.

För budgetåret 1934/1935 har såsom kapitalökning för fonden anvisats ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Sedan Kungl. Maj:t den 12 april 1935 beviljat Hallands läns landsting lån från fonden med 25,000 kronor, uppgår behållningen av fonden till 25,000 kronor.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 14 innefattar hemställan, att fonden skulle tillföras ett kapitalökningsanslag för nästa budgetår av 25,000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalökning för kommunskogs-lånefonden anvisa för budgetåret 1936/1937 ett *reservationsanslag* av 25,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

Stockholm den 28 februari 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Gabrielsson, von Stockenström, Granath, Fritiof Gustafson, Jacob Hansson* och *Heiding* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Andersson* i Löbbo, *Andersson* i Tungelsta, *Pettersson* i Rosta, *Karlsson* i Munkedal, *Osberg* och *Persson* i Grytterud.

Reservation

under punkt 6 (Statens sekundärlånefond för jordbrukare) av herrar *Heiding* och *Pettersson* i Rosta (beträffande utskottets hemställan under 3), som med hänvisning till i motionen II: 488 anförd motivering ansett, att utskottet bort hemställa,

1) — — — lika med utskottet — — —;

2) — — — lika med utskottet — — —;

3) att riksdagen må i anledning av motionen II: 488 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t framlägger förslag om sådan ändring av bestämmelserna för lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare, att lån även må kunna utlämnas mot inteckningssäkerhet i växande skog.